

***COM UN PROJECTE D'INTERCANVI ESCOLAR
POT INCIDIR EN L'APRENTATGE DE LA
LLENGUA ?
CAP A UN ENSENYAMENT MÉS ACTIU I MOTIVANT DEL CATALÀ.***

AUTORA : BENEDICTE PRATS

**DISCIPLINA : CATALÀ
ESTABLIMENT : COLLEGI EL RIBERAL
SANT ESTEVE
NIVELL ESCOLAR : CLASSE DE 4^a**

**TUTORIA : LLUC BONET
ASSESSORIA : MIQUELA VALLS**

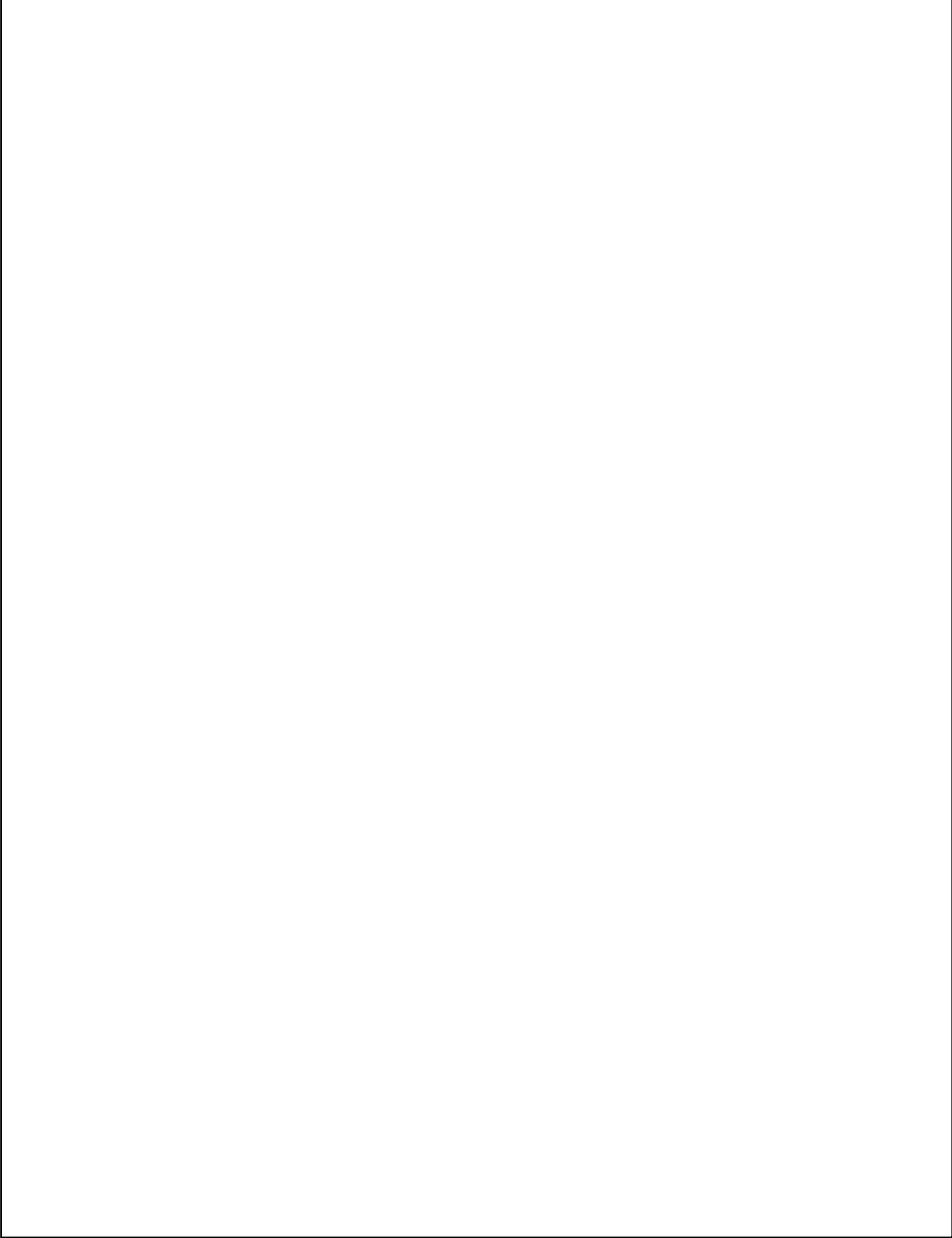
Le groupe qui fait l'objet de cette étude est une classe de catalan de 4e, réunissant des élèves de deux classes différentes pour une heure par semaine. Débutants ou élèves de catalan depuis la 6e, ce sont surtout des adolescents peu motivés par l'école et d'une grande passivité. Comment susciter une motivation et une participation plus grandes ? Réunir les élèves autour d'un projet d'échange scolaire semble être la solution la mieux adaptée et répondant aux divers aspects du problème.

El grup que fa l'objecte d'aquest estudi és una classe de català de 4^a, amb alumnes que procedeixen de dues classes diferents reunits només durant una hora setmanal. Principiants o alumnes de català des de la 6^a, són sobretot adolescents poc motivats per l'escola i d'una gran passivitat. Com suscitar una motivació i una participació més grans ? Reunir els alumnes entorn d'un projecte d'intercanvi escolar sembla ser la solució més adaptada i que respon als diversos aspectes del problema.

Mots claus :

Motivació – Projecte – Adolescent – Intercanvi escolar – Correspondència –
Dinàmica de grup -

(quadre reservat al jurat)

SUMARI

INTRODUCCIÓ	<i>p.1</i>
I) PROBLEMÀTICA	
1) Presentació de la classe i de les seves característiques.	<i>p.3</i>
2) Definició del problema.	<i>p.3</i>
II) PISTES D'EXPLICACIÓ	
1) Atenció i motivació.	<i>p.5</i>
2) Psicologia de l'adolescent.	<i>p.6</i>
3) La dinàmica de grup.	<i>p.7</i>
III) UNA ESTRATÈGIA :UN PROJECTE D'INTERCANVI ESCOLAR .	
1) La pedagogia del projecte.	<i>p.8</i>
2) Per què un intercanvi escolar ?	<i>p.9</i>
3) Objectius i mètode.	<i>p.9</i>
IV) LA REALITZACIÓ PEDAGÒGICA	
1) Avaluació inicial.	<i>p.11</i>
2) Seqüència 1 : La carta col·lectiva.	<i>p.15</i>
3) Seqüència 2 : La carta individual.	<i>p.16</i>
4) Seqüència 3 : La visita.	<i>p.17</i>
5) Avaluació final i autoavaluació.	<i>p.19</i>
V) BALANÇ	<i>p.23</i>
CONCLUSIÓ	<i>p.26</i>
BIBLIOGRAFIA	<i>p.27</i>
ANNEXOS	

INTRODUCCIÓ

No són motivats !

Avui dia, sembla que el problema de la motivació, de l'interès, de la voluntat o del desig d'aprendre es posi de manera central.

Quin ensenyant, després d'una preparació molt acurada i minuciosa d'una seqüència de classe, no ha assistit amb despit al refús més o menys amagat dels alumnes d'entrar en el joc didàctic tan ben preparat ?

Resulta essencial de donar als alumnes el gust i la voluntat d'aprendre, tant com ho és l'ensenyament dels continguts.

Les instruccions oficials subratllen aquesta necessitat en el marc de la funció del professor :

« Dynamisme, force de conviction, rigueur et capacité à décider sont nécessaires pour que le professeur assume pleinement sa fonction : communiquer l'envie d'apprendre, favoriser la participation active des élève...Il sait susciter et prendre en compte les observations et les initiatives des élèves. Il favorise les situations interactives. Il s'attache à valoriser leur créativité et leurs talents, à développer leur autonomie... ».

(BO N° 22, 29 mai 1997, Mission du professeur exerçant en collège, en lycée d'enseignement général et technologique ou en lycée professionnel.).

Sembla evident que el procés d'aprenentatge d'una llengua no es redueixi a aprendre els diferents aspectes estructurals de la llengua (gramàtica, vocabulari, ortografia...), a acumular i dominar continguts sense utilitat ni cap sentit per l'alumne. Si és imprescindible fixar objectius lingüístics, culturals, intel·lectuals, comunicatius per l'aprenentatge d'una llengua, no cal perdre de vista que mai no podran ésser aconseguits si no existeix una motivació suficient !

Es tracta ben bé « pour des élèves très divers, de donner sens aux apprentissages. » (BO N° 22).

Tota activitat necessita una dinàmica, dinàmica que procedeix de les motivacions.

L'aprenentatge d'una llengua ha de passar per l'interès, la motivació, la implicació de l'aprenent en el procés d'aprenentatge. En aquest marc, cal que l'aprenentatge tingui sentit i una utilitat, que s'inscriu en una realitat, sempre lligat al viscut i als interessos del nen ; i que no quedi en el món clos de la classe i de l'escola.

L'adquisició s'ha d'inscriure en un projecte que permeti als alumnes a la vegada identificar els coneixements i donar-los una utilitat i un sentit.

El projecte d'intercanvi escolar ofereix la possibilitat d'accedir a uns coneixements autèntics, personals i inscrits en la realitat. Apareix com una eina força motivant i valoritzant per l'alumne i contribueix al seu desenvolupament intel·lectual i socio-afectiu.

La dinàmica i l'autenticitat de comunicació, les possibilitats d'obertura poden constituir una sèrie d'elements mobilitzadors per a l'aprenentatge d'una llengua. Molts professors tenen recurs en aquestes activitats, sigui per motivar i estimular alumnes poc interessats per

activitats tradicionals de tipus escolars, sigui per portar a l'estudi d'una llengua de menor difusió alumnes reticents.

En aquest marc, el català ofereix possibilitats múltiples per la riquesa del medi i la seva proximitat.

A més el català considerat sovint com a una llengua de poca difusió, amb poca utilitat (excepte conservar la tradició), troba aquí a través l'intercanvi amb Catalunya Sud, un mitjà eficaç per fer prendre consciència als alumnes de la seva extensió i de la seva utilitat : llengua parlada per d'altres adolescents, llengua del carrer, llengua ensenyada....

En aquest sentit pot ésser un mètode per motivar i incitar més alumnes a estudiar el català.

Sembla que tothom s'acordi per dir que, els intercanvis escolars o pedagògics són un factor important de renovació pedagògica en la mesura en què susciten, a la vegada, interès i desig de participació dels alumnes, i innovació i reflexió crítica dels ensenyants.

És en aquesta via doncs, que el meu treball es va orientar davant les dificultats que presentava una classe de català poc motivada en el marc d'un ensenyament tradicional.

I) PROBLEMÀTICA

1) Presentació de la classe i de les seves característiques :

Ens trobem en presència d'un grup de 13 alumnes que formen la classe de català de quarta al col·legi El Riberal de Sant Esteve durant el curs 1999-2000.

Aquest grup es caracteritza per un cert desequilibri lligat a la vegada al nombre, al nivell, a la procedència dels alumnes. Aquestes característiques es poden repartir de manera següent :

- La classe es compon de 13 alumnes entre els quals 12 noies i 1 noi : desequilibri que indueix un ambient de calma i de passivitat dins la classe.
- Pel que fa al nivell, 6 alumnes han seguit el català opcional (1 hora) des de la sisena. Han tingut un ensenyament de català de dos anys i doncs tenen un nivell bastant correcte en quant a l'expressió i la comprensió. 7 alumnes han escollit l'opció català per primer any en quarta i són principiants.
Per tant, sembla ser un grup bastant heterogeni. Heterogeneïtat que indueix una participació oral sovint monopolitzada pels mateixos alumnes.
- Els alumnes que formen aquesta classe de català procedeixen de dues classes de quartes diferents i són reagrupats només per l'hora de català.
Això pot explicar la no existència d'un veritable grup classe (amb alumnes que es coneixen bé, que s'aprecien i tenen afinitats, alumnes lligats entre ells i amb consciència de pertànyer a un mateix grup).

L'absència de cohesió de grup és aquí un element molt present.

2) Definició del problema :

En aquesta situació, el primer trimestre va ser un període d'observació i de reflexió pel professor. S'ha pogut fer a final de trimestre el balanç següent :

- L'heterogeneïtat que es podia témer al principi ha resultat finalment bastant superficial. En efecte, s'ha pogut notar una voluntat molt forta dels alumnes principiants de compensar les seves mancances, i de participar tant a l'oral com a l'escrit. L'avaluació va posar en evidència un grup d'alumnes en dificultat, però no el que es podia preveure. La diferència de nivell era sense cap lligam amb el nombre d'anys de català seguits precedentment : els alumnes en dificultat no són forçosament principiants !
- Una manca de motivació i de participació s'ha pogut observar, mancança general a les classes grans : 3^a i 4^a. S'ha pogut notar una forta passivitat d'aquest grup poc dinàmic. Aquest comportament és present en tots els ensenyaments ; però la situació es va agreujar

en català a principi d'any. El fet de tornar a fer un cert nombre de nocions bàsiques va provocar un tancament sobre ells mateixos dels alumnes que ja havien fet dos anys de català, alumnes que "s'avorrien" durant el curs i que assistien a la classe sense cap motivació ni interès, i a vegades amb reaccions de rebuig. Mentre els principiants, molt voluntaris, anaven progressant molt ràpidament.

Tots aquests elements apareixen doncs com a símptomes d'un problema més general i complex :

Com fer per tal que un aprenentatge sigui estimulador, valoritzant i font de motivació i d'interès per a un adolescent que té moltes altres preocupacions ?

II) PISTES D'EXPLICACIÓ :

El problema se centra sobre el que s'anomena l'aspecte socio-afectiu, és a dir tot l'aspecte relacional i comportamental que existeix en una classe, a la vegada entre els alumnes, amb el professor, i en relació amb el saber.

Per arribar a trobar unes explicacions i sobretot una solució, es van orientar les recerques en dues direccions :

- definir en un primer temps la motivació.
- trobar unes explicacions al per què d'aquesta manca de motivació, lligada a la vegada a l'individu i al fenomen de grup.

1) Atenció i Motivació :

Què és la motivació i com s'explica ?

Sembla un fet comprovat que participació i motivació siguin les condicions d'un aprenentatge eficaç.

- Hi ha atenció quan el subjecte orienta la seva activitat mental cap a un cert tema, o mode d'activitat privilegiat. És la manera de participar, d'intervenir en una situació proposada, sigui per resoldre un problema, sigui per realitzar un aprenentatge. L'atenció correspon a la mobilització de l'energia de l'individu en una direcció particular. El problema és saber com mobilitzar aquesta energia ?
- L'atenció és lligada amb l'interés i amb la motivació que es defineixen com una incitació a actuar per una necessitat definida (necessitat de conèixer, d'activitat, d'afecció, de respecte, de curiositat...).
- La motivació és una condició necessària a l'activitat, fins i tot i sobretot a l'activitat d'aprenentatge. Motivació i aprenentatge són íntimament lligats, i no hi ha aprenentatge eficaç sense motivació. Tot tenint en compte que la motivació canvia segons l'edat, el que importa per un aprenentatge és donar uns objectius.
- Si la motivació és una condició a l'atenció, el que s'anomena transferiment positiu pot ésser l'origen d'una motivació. Hi ha transferiment en un aprenentatge quan un primer aprenentatge té una influència sobre un aprenentatge ulterior. És positiu quan el primer facilita el segon. És negatiu quan el primer contraria el segon.
- L'objectiu de l'ensenyament no és de fer que els alumnes siguin capaços de resoldre problemes i exercicis proposats a l'escola. L'ensenyament ha de ser útil en situacions quotidianes, lligades al propi viscut de l'alumne. L'ensenyament donat amb l'objectiu de transferiment permet donar sentit a l'aprenentatge i a l'escola, sovint desconectada de la realitat.

A la pràctica, en aquesta classe, la manca de motivació i de participació dels alumnes s'explica potser pel fet d'haver tornat sobre algunes nocions bàsiques a principi d'any. Aquest

mètode no permetia d'utilitzar els aprenentatges anteriors per certs alumnes, i sobretot alimentava el sentiment d'inutilitat de l'aprenentatge. Els alumnes que ja havien fet català des de la sisena entenien les dificultats dels principiants, però s'entretenia la impressió de perdre temps, d'inutilitat, d'injustícia...

(BERBAUM J, 1971.)

2) Psicologia de l'adolescent :

L'absència de motivació procedeix, d'una banda, de l'individu i del seu comportament. En el nostre cas, aquests individus són adolescents de 14/15 anys. Es tracta de saber doncs què és l'adolescència i què implica com a comportament.

L'adolescència és aquest període dit crític que comença als 12/13 anys, marcat per transformacions fisiològiques : creixença i desenvolupament que tenen naturalment conseqüències al nivell psicològic.

- Al nivell afectiu i social particularment, l'adolescent torna a posar-se en qüestió. En efecte, les modificacions fisiològiques atreuen l'atenció sobre el cos, objecte d'una nova curiositat. La imatge que hom es feia del propi cos es modifica molt i s'ha de trobar un nou equilibri. Llavors l'adolescent sent una inseguretat social, una inquietud personal i es refugia en un tancament sobre ell mateix.

Aquestes manifestacions es tradueixen a classe per un refús de certes activitats tot i que lúdiques (sketch, teatre...), refús de ser al centre de totes les mirades. Es nota també, un refús de moure : cap apropiació de l'espai classe, dificultats de moure sigui per desplaçar-se dins la classe (anar a la pissarra...), sigui per una activitat de grup que demana sovint de canviar de lloc..

- Paral·lelament, al nivell mental, l'adolescent ha adquirit una millora comprensió del món i més objectivitat. Cerca a situar-se en el món dels adults. Així, sent una insatisfacció deguda al fet que no és a la seva plaça en el món dels infants i és encara exclòs del món dels adults. És un període de passatge. Aquest desig de situar-se i afirmar el seu "jo" (individualització) es tradueix per reaccions d'oposició o d'imitació (conformisme).
- Al nivell social, la vida afectiva s'expressa per una modificació de les actituds, i modes de comportament. Al principi d'aquest període s'observa una tendència al tancament sobre si-mateix, a l'aïllament. Però, aquesta manera de ser és substituïda ràpidament per la reconstitució de grups basats sobre tries molt més selectives que abans (trencament o autonomia de cara al grup familiar i reconstitució d'un altre grup).
A un nivell més general, l'adolescent descobreix a poc a poc els valors que són a l'origen de la cohesió del grup social, sovint amb decepció quan s'adona de les transgressions d'aquests valors pels adults. Tindrà tendència a adherir, sovint amb molt entusiasme a idees i doncs a lligar-se amb els que tenen aquestes mateixes idees : necessitat de reconeixement.
Les relacions socials es modifiquen també en llur forma. La camaraderia deixa progressivament la plaça a l'amistat, preludi de l'amor (estadi últim de l'evolució de la relació social).

Al si de la classe, si aquest comportament indueix una gran dificultat a guardar el contacte i a establir un mínim de relacions (fugida de l'adult), no tots els aspectes resulten negatius. Alguns aspectes com una autonomia creixent o l'aprofundiment i l'enriquiment dels sentiments poden ser molt positius i són elements d'explotació molt interessants per l'ensenyant, i motivants per l'alumne: interès per conèixer d'altres adolescents, desig de parlar d'ell, necessitat d'ésser reconegut, d'ésser prés en compte com a individu autònom.

(LEIF J, DELAY J, 1968).

3) La dinàmica de grup :

D'altra banda, l'absència de motivació procedeix del grup i del comportament dels diferents membres en aquest grup.

Un grup posseix una dinàmica pròpia. El grup classe no és el mateix segons el moment de l'any, segons l'activitat. Aquesta dinàmica s'expressa per l'evolució de la productivitat o de l'eficacitat del grup, i de l'ambient psicològic que hi regna.

El propi del responsable de grup, manaire, és de permetre al grup de ser productiu i essencialment de satisfer les necessitats dels seus membres :

- necessitats individuals : necessitats de ser en seguretat, de jugar un paper, de sentir-se útil...
- necessitats interpersonals : necessitats de ser acceptat, de ser considerat com a membre del grup, de gaudir d'un cert prestigi...
- necessitats al nivell de la tasca : lligades amb el desig de realitzar alguna cosa en comú, d'utilitzar el temps de vida del grup per a una producció comuna.

La vida del grup depèn de la comunicació. Un mètode actiu suposa sortir de la comunicació centrada sobre el professor, sortir dels intercanvis entre alumnes que passen forçosament pel seu intermediari o la seva autorització. Suposa al contrari un intercanvi entre membres del grup, intercanvi organitzat pel mestre i els alumnes ells mateixos.

A classe, s'ha pogut observar una comunicació molt reduïda i quasi inexistente entre els alumnes d'aquest grup, segurament deguda al fet que no es coneixen i formen part de dues classes diferents. La comunicació passa quasi sempre pel professor, i fins i tot els alumnes esperen tot del professor.

Es nota també l'absència de dirigent o responsable de grup : manaire.

El treball de grup hauria pogut afavorir el contacte i la coneixença dels alumnes entre ells ; però, de manera lògica, la constitució de grups reuneix els alumnes que ja es coneixen i tenen afinitats. Es reproduïx doncs la divisió que ja existeix al si de la classe per un treball col·lectiu. Per fi, obligar els alumnes a barrejar-se indueix poca motivació i voluntat de part dels alumnes per treballar en un grup en el qual no se senten bé.

L'absència de coneixement de l'altre, d'afinitats i de lligams sembla ser un element de bloqueig. Els alumnes tenen dificultats a trobar les seves places, els seus papers..., encara que es pugui prendre en compte un element de cohesió: existeix un "grup classe de català" diferent dels altres fins i tot si només és per una hora.

III) UNA ESTRATÈGIA : UN PROJECTE D'INTERCANVI ESCOLAR.

1) La pedagogia del projecte :

La pedagogia tradicional proposa situacions artificials elaborades pels adults que manipulen a la vegada els continguts i els alumnes en funció d'interessos dits pedagògics.

La pedagogia del projecte és una ruptura total amb aquests mètodes.

Utilitzar la noció de projecte a l'escola és posar l'alumne al "centre del sistema educatiu" i doncs fer d'ell l'actor del seu propi aprenentatge.

De manera general, el projecte permet donar sentit a les activitats de l'escola, i permet als alumnes de trobar-hi la seva plaça : renova l'interès de l'alumne per l'escola.

M'ha semblat necessari subratllar quatre punts essencials :

- Coherència i sentit : L'elaboració d'un projecte dóna més coherència als diferents aprenentatges que prenen un sentit real i que es poden situar els uns de cara als altres. El projecte permet clarificar uns objectius fixats per aconseguir-lo i donar sentit a les activitats que tenen, ara, una finalitat útil i seriosa de natura a transformar el quadre de vida de l'alumne. Les situacions esdevenen funcionals i els aprenentatges apareixen com una realitat al servei del projecte. La identificació i utilitat dels coneixements i competències donen a l'aprenentatge un sentit, i l'adquisició esdevé necessària per als alumnes que esdevenen menys reticents a conèixer, a aprendre (gust d'aprendre).
- Participació i implicació : Tots els teòrics s'acorden per dir que la pedagogia del projecte no va sense la presa d'iniciativa activa dels alumnes. Tothom sap que el projecte del professor, no és el projecte de l'alumne. Ha de ser concebut per a la classe i per la classe. Ha de ser realitzat per aquests mateixos participants, des de la seva concepció fins al seu acabament, cada vegada que és possible. Es crea una situació en la qual els alumnes són portadors d'un projecte i mobilitzats per la seva realització. Cal centrar doncs els esforços sobre la implicació dels alumnes dins aquesta dinàmica per que esdevinguin sol·licitadors de sabers.
- Motivació : El projecte permet tractar els elements del programa sota una forma motivant, i donar als alumnes la possibilitat de sentir-se actors del seu propi aprenentatge : necessitat d'anar més enllà del marc coercitiu dels programes escolars per suscitar una més gran motivació i una certa creativitat dels alumnes. La implicació dels aprenents dins una activitat significant (tant al nivell de l'aprenentatge com de la implicació social) és una funció essencial per augmentar la motivació dels alumnes, obtenir la seva adhesió i la seva participació activa dins les tasques i situacions proposades.
- Cohesió del grup : Aquesta dinàmica indueix una cohesió de grup molt forta amb conseqüències inevitables sobre cadascuns dels seus membres. Permet crear una dinàmica de grup lligant més la unitat de classe entorn d'una mateixa realització, i instaurar una bona relació entre l'ensenyant i els alumnes. (QUEVREUX M, 1995/96).

2) Per què un intercanvi escolar ?

Les experiències d'intercanvi escolar sota les seves diverses formes, de les quals alguns ensenyants porten testimoniatge, mostren que són mobilitzadores de competències i d'interessos diversos, sovint insospitables en el marc de la classe tradicional i generadores de comportaments intel·lectuals i afectius nous i d'actituds positives.

Sembla que l'edat òptima de l'intercanvi escolar, sota la forma de correspondència escrita individual, se situï cap als 13/14 anys, edat a la qual les adquisicions lingüístiques tant en llengua estrangera com en llengua materna permeten l'expressió dels sentiments. També és al nivell de l'afectivitat, l'edat a la qual el jove adolescent s'allunya de les seves afeccions primeres (familiars més sovint) i en recerca de noves a prop dels joves de la seva edat. Per fi, poden sense riscos particulars fer cara a situacions noves (problema de comunicació i d'adaptació).

L'intercanvi escolar satisfà les necessitats afectives i intel·lectuals de molts adolescents. Si utilitza les adquisicions de l'escola (coneixements lingüístics essencialment), es recolza sobre les motivacions pròpies als adolescents : curiositat de cara al que és estranger, desig de parlar d'ell, del que li agrada o no, desig de fer-se amics, exterioritzar la seva vida, escoltar, comprendre i compartir les seves preocupacions...

L'experiència és quasi sempre positiva, fins i tot si l'alumne fracassa en els seus assaigs de comunicació i d'adaptació.

L'intercanvi escolar :

- Suscita una actitud nova de cara al saber i a la informació : saber i informació que cal construir, apropiar-se i comunicar de manera clara als corresponents. Permet als alumnes de descobrir i prendre consciència de les seves mancances. Els incita a l'expressió i a la comunicació...
- incita a l'estudi de les llengües : nous interessos, nova curiositat...
- satisfà la necessitat de coneixements autèntics, d'experiències personals i concretes de l'estranger i la curiositat : coneixements autèntics i personals tant dels sistemes educatius estrangers com de les realitats concretes i quotidianes dels països, i autenticitat dels documents produïts i utilitzats (introducció de l'element humà que manca sovint al curs de llengua).
- permet l'obertura de l'escola al món exterior, i prepara l'alumne al món laboral (estudi del medi local, preparació a la vida professional de tipus internacional...
- permet un aprenentatge de la llibertat i de l'autonomia. Dóna la possibilitat de revisar certes idees rebudes i de fer-se la seva pròpia opinió, genera actituds i comportaments nous (car la situació és diferent).
- Permet una descoberta de les virtuts socials (context humà rarament hostil) : contrucció de la personalitat social de l'adolescent, i descoberta dels components de la seva identitat cultural (element essencial pel català).

(FIOCES, 1981).

3) Objectius i mètode :

En aquest marc, elaborar un projecte d'intercanvi escolar apareix com una solució en la mesura en què sembla respondre a tots els criteris.

En efecte, permet assolir uns **objectius relacionals** :

- Crear una motivació, un interès, i doncs desenvolupar una participació activa dels alumnes implicats en el projecte.
- Crear una dinàmica de grup : reconciliar els membres d'aquest grup reunits entorn d'un mateix projecte i d'una mateixa tasca.
- Transformar i millorar les relacions i les actituds entre els adolescents i amb el professor.

A més, es conserven les exigències pedagògiques :

Objectius lingüístics i comunicacionals :

- conservar les exigències del programa de les llengües vives al col·legi : adquirir les competències que corresponen fonamentalment a les funcions de comunicació : Comprensió Oral/Expressió Oral, Comprensió Escrita/Expressió Escrita.
- Donar sentit a l'ensenyament del català directament lligat a la realitat, al medi ambient, a la vida quotidiana i als interessos de l'adolescent.

Objectius culturals :

- Descobrir la cultura catalana, i fins i tot el seu propi medi (obertura de la classe al món i a la vida de l'alumne)
- Despertar una certa curiositat i un desig de conèixer un mode de vida no tan diferent i més enllà d'algunes diferències, prendre consciència d'una mateixa identitat cultural.

Objectius metodològics :

- Desenvolupar la personalitat de l'alumne, favoritzar l'adquisició de la seva autonomia i d'una certa organització, preparar l'alumne al món laboral.

Objectiu general :

Concebre i realitzar un projecte d'intercanvi escolar per tal de motivar els alumnes i implicar-los en l'aprenentatge del català. A través d'aquest projecte, donar sentit a les accions realitzades proposant una situació de comunicació veritable : aprendre a comunicar tot comunicant.

Mètode :

El projecte pedagògic implica 4 paràmetres essencials :

- la negociació pedagògica entre l'ensenyant i els alumnes.
- l'articulació de diversos sots projectes.
- la definició clara de finalitats i objectius.
- la necessitat d'una avaluació.

Si és natural i legítim que els ensenyants siguin a l'origen d'un projecte d'intercanvi és indispensable, d'ençà que és comunicat als alumnes, que aquests siguin associats a la seva preparació, a la seva realització i a la seva explotació.

Procediment :

(1) Negociar amb els alumnes el projecte de comunicació a realitzar tenint en compte les esperes dels destinataris. (2) Definir amb els alumnes uns objectius, el producte final a realitzar, les tasques successives, les etapes, els mitjans i el temps. (3) Elaborar una progressió en funció de les necessitats lingüístiques per arribar al producte final i determinar el temps i la plaça pels aprenentatges i pel projecte d'intercanvi ell mateix. (4) Implicar tots els alumnes en el projecte vigilat que tots tinguin la possibilitat de participar (alumnes en dificultat, principiants...). (5) Avaluar la progressió del projecte i doncs dels alumnes.

IV) LA REALITZACIÓ PEDAGÒGICA

1) Avaluació inicial :

Dispositiu d'avaluació :

Es diu que, al nivell afectiu, la percepció que hom té de l'alumne es mesura essencialment per la intensitat de les seves reaccions de cara a una situació proposada, que pot despertar emocions, voluntat, interès o cap reacció : comportaments difícilment avaluables. En efecte, si es pot valorar un treball i apreciar que sigui fet o no, resulta difícil d'avaluar la manera de fer aquest treball o les reaccions que ha pogut suscitar : un treball pot ésser fet amb mala voluntat, sense cap interès, per obligació.

Doncs esdevé impossible de tenir recurs a una notació tradicional, certament vàlida per avaluar uns continguts i competències lingüístiques o unes capacitats a fer tal o tal cosa, però no tan evident per valorar el comportament i les reaccions dels alumnes de cara a tal o tal situació i les relacions entre els individus. A més, mesurar la part real i la implicació exacte de tal o tal alumne en el projecte també és problemàtic.

Tots aquests elements m'han portat a triar una graella d'observació i d'avaluació del comportament dels alumnes a classe i de la seva actitud de cara al projecte. Aquesta graella certament molt restrictiva i sense possibilitat de matisar, almenys té el mèrit de fixar una situació a un moment donat i doncs de posar en evidència si hi ha hagut una evolució o no. En aquest marc, per tal de valorar si el comportament dels alumnes ha evolucionat i si la solució adoptada era eficaç, s'ha previst dues avaluacions :

- 1^{era} avaluació abans l'experiència.
- 2na avaluació a final de l'experiència.

Aquestes dues avaluacions han de posar en evidència els canvis comportamentals i relacionals dels alumnes i el grau de la seva participació i implicació en el projecte, i així poder mesurar-los. Per això, s'ha elaborat una primera graella "Disciplina" amb criteris d'avaluació relatius al comportament dels alumnes a classe entre ells (xerradisses, activitats paràsites, mobilitat en l'espai classe, respecte de l'altre) i amb el professor durant les activitats proposades (respecte de les consignes, presa en compte de les remarques). La segona graella "Participació" ha estat elaborada amb criteris relatius a la implicació dels alumnes a classe respecte al treball oral i escrit (presa de paraula, presa d'iniciativa, actitud per posar-se al treball) i a casa (manera de fer el treball). S'ha volgut completar aquestes dues graelles amb una tercera per tal de donar algunes explicacions i observacions suplementàries.

Pensant que també era important de conèixer les impressions i tenir en compte l'opinió dels alumnes respecte a l'elaboració del nostre projecte, se'ls ha proposat una mena d'autoavaluació.

Llegenda :

- { 0 = mai.
- { 1 = a vegades.
- { 2 = sovint.

	DISCIPLINA					Mobilitat
	Xerra	Activitats paràsites	Respecte de les consignes	Respecte de l'altre	Presa en compte de les remarques	
Romà	1	1	1	2	2	2
Alexandrina	0	0	2	2	2	1
Maria-clara	1	1	1	2	2	0
Mandy	2	2	0	2	1	0
Sílvia	1	1	1	2	2	0
Letícia	0	0	2	2	2	1
Aurèlia	0	0	2	2	2	1
Clara	0	0	2	2	2	0
Fani	1	0	2	2	2	0
Júlia	1	1	1	2	2	0
Elòdia	0	0	2	2	2	0
Júlia	1	1	1	2	2	1
Lisa	0	0	2	2	2	0

Es pot notar per regla general la feblesa de les xerradisses i de les activitats paràsites : el silenci i la calma d'aquesta classe paradoxalment esdevenen pesats, almenys per l'ensenyant que pot tenir la impressió d'ésser sol. Es tracta d'una profunda indiferència o d'una profunda concentració ? L'ambient general de la classe és molt passiu. Malgrat això, el respecte de les consignes com el respecte de l'altre (no hi ha cap burles) i les remarques del professor són generalment presos en compte. En quant a la mobilitat, la majoritat dels alumnes té dificultats per moure al si mateix de la classe : dificultats o mala voluntat per anar a la pissarra, canviar de plaça pels treballs de grup, desplaçar-se dins la classe...Sembla de manera general, que els alumnes no s'hagin apropiat l'espai classe i que existeixi un cert malestar.

	PARTICIPACIÓ								
	TREBALL ORAL				TREBALL ESCRIT				
	Intervencions orals		Preses d'iniciativa		A classe		A casa		
	Esponatànies	Sol·licitades	Esponatànies	Sol·licitades	S'hi posa dificilment	S'hi posa de seguit	Treball no fet	Treball just fet	Treball aplicat
Romà	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Alexandrina	0	1	0	1	0	2	0	0	2
Maria-clara	1	1	0	1	1	1	0	1	0
Mandy	0	1	0	0	2	0	2	0	0
Sílvia	0	1	0	1	1	1	1	1	0
Letícia	0	1	0	1	0	2	0	0	2
Aurèlia	0	1	0	1	0	2	0	0	2
Clara	1	1	1	1	0	2	0	0	2
Fani	1	1	1	1	0	2	0	0	2
Júlia	0	1	0	1	1	1	0	0	2
Elòdia	0	1	0	1	0	2	0	0	2
Júlia	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Lisa	1	1	1	1	0	2	0	0	2

Al nivell de la participació oral, es noten unes febles intervencions esponatànies, excepte per alguns alumnes : els que ja han fet dos anys de català com la Clara, la Fani, la Maria-clara, la Lisa, i en Romà i la Júlia pels qual esponateïtat i activitat formen part de la seva personalitat. D'altra banda, en la mesura en què la participació és sol·licitada pel professor mitjançant preguntes o altres tipus de demandes, constitueix una obligació que els alumnes no poden refusar, però indueix certes reaccions de mala voluntat, de confrontació, d'indiferència...El treball oral es redueix doncs aquí a una participació quasi sempre sol·licitada. Al nivell de l'escrit, el treball és fet i aplicat generalment. Es nota a vegades, pel treball a classe, unes lentituds i unes dificultats a posar-s'hi, però al final la feina és feta.

Per anar més enllà dels límits imposats per aquest tipus de graella, s'ha fet sentir la necessitat de completar amb unes quantes observacions i opinions complementàries sobre la personalitat i el comportament de cada alumne, i d'explicitar alguns casos.

	OBSERVACIONS COMPLEMENTÀRIES I APRECIACIONS GENERALS
Romà	Alumne en dificultat, però voluntari i dinàmic. Necessita d'ésser considerat, que es faci atenció a ell. Necessita molta activitat.
Alexandrina	Alumna molt reservada, molt voluntària i seriosa en el seu treball. Manca d'assegurança.
Maria-clara	Alumna en dificultat. A vegades, dificultats de comprensió, necessita que les coses siguin clarament explicitades i identificades, però sempre cerca a saber i a comprendre, no hesita a demanar i fer preguntes.
Mandy	Obligació de fer català donada pels pares, doncs absentisme molt fort, cap interès ni desig de seguir els cursos, rebuig total del català. Genera una situació de conflicte, d'oposició permanent i reaccions d'agressivitat.
Sílvia	Alumna en dificultat, molt reservada. Manca de confiança en ella i en les seves capacitats. Alumna que es desvalora, comportament de resignació : renuncia a comprendre, a fer esforços.
Letícia	Alumna molt calma, simpàtica i valenta.
Aurèlia	Alumna seriosa i de bon caràcter.
Clara	Molt bona alumna. Relació de conflicte i de confrontació : a vegades comportament agressiu o d'indiferència.
Fani	Bona alumna, dinàmica i agradable.
Júlia	Alumna quasi inexistent a classe, però fa el seu camí.
Elòdia	Alumna molt tímida.
Júlia	Alumna que té dificultats, però activa i voluntària : fa molts esforços
Lisa	Bona alumna, calma, sempre ben disposada.

2) Seqüència I : La carta col·lectiva.

Fase d'inicialització del projecte :

Els alumnes van ser informats de la possibilitat d'iniciar una correspondència amb joves de la mateixa edat. Les reaccions no es van fer esperar, i van ser diverses, cadascú a la seva manera : alguns van reaccionar de manera molt viva (entusiasme) com Romain o Marie-claire, d'altres més reservats van deixar veure un cert interès i una certa satisfacció. De manera general, la proposta va suscitar bastant d'interès, i doncs es va decidir concretitzar el projecte.

El primer treball va ser de prendre contacte amb un col·legi interessat per col·laborar. Davant les dificultats de trobar-lo, la correspondència es va iniciar només al desembre amb l'Institut Pere Alsius i Torrent de Banyoles. Finalment, resultava interessant per la seva proximitat que donava la possibilitat de mantenir contactes fàcilment i per la seva situació geogràfica semblant a la nostra (medi peri-urbà, proximitat d'una ciutat). És doncs amb l'adhesió de tot el grup que es va iniciar un treball sobre l'intercanvi escolar.

La fase de negociació entre les aspiracions dels alumnes i les del professor resulta molt delicada a realitzar. Es tracta aquí d'un compromís entre la realitat i el desig. És difícil i complex per l'ensenyant de guardar un cert control i deixar a la vegada la iniciativa als alumnes, de gestionar la presa de decisió col·lectiva dels alumnes i fer cara a l'imprevist.

A partir de la noció « intercanvi escolar » es va efectuar una pluja d'idees per avaluar els referents que ja tenien els alumnes sobre aquest concepte : "Què és un intercanvi ? A què serveix ? Per què fer un intercanvi ? Què necessitem ? Què podríem realitzar ?". La finalitat d'aquest treball era de poder fixar col·lectivament uns objectius i respondre eventualment a unes quantes preguntes.

Les suggeriments van ser proposades desordenadament : realitzar un vídeo, una cinta àudio, enviar cartes, fer un viatge...Cada proposició va ser discutida i refutada amb un argument vàlid tenint en compte les exigències de temps, de material...Finalment, la tria va portar sobre la correspondència, únic projecte que semblava a tothom més realista i més fàcilment realitzable. En aquest moment, vaig orientar el projecte cap a la realització d'una carta col·lectiva per començar.

Objectius generals :

- Ser capaç d'identificar, definir, situar els Països Catalans i doncs localitzar els nostres corresponals.
- Ser capaç de redactar una carta (conèixer els diferents tipus de cartes, l'estructura d'una carta...).

Sessió 1 :

Objectius culturals : - Noció de Països Catalans.

En un primer temps, es va fer sentir la necessitat de tenir algunes nocions sobre els Països Catalans per poder situar-nos de cara als nostres corresponals.

- Explicació de la noció de Països Catalans pels alumnes que ja havien fet català des de la sisena.
- Observació i localització sobre un mapa : localitzar els diferents Països Catalans, la frontera, les Alberes, Sant Esteve, Perpinyà, Barcelona, El Pertús, Cerbera, Figueres, Girona, Banyoles...

- Observació de l'adreça dels nostres corresponals.

Sessió 2 :

Objectius metodològics : - Els diferents tipus de cartes.

Objectius lingüístics : - Vocabulari lligat al correu i a la carta (fórmules d'encapçalament...).

A partir de l'observació de documents autèntics : cartes de diferents tipus (administratives, professionals, personals...), els alumnes van haver de completar una graella per tal de descobrir el tipus de carta, el registre utilitzat, el destinatari... Aquest treball va ser fet en dos grups, cada grup tenia un plec diferent de 5 cartes.

Sessió 3 :

Objectius metodològics : - L'estructura d'una carta.

En un segon temps, es va posar en comú el treball realitzat durant la sessió 2 : cada grup va presentar el seu plec de cartes. A partir de preguntes, col·lectivament, es va posar en evidència alguns elements.

{ Quins elements són completament diferents ? Per què ?

{ Quins elements tenen totes en comú ?

{ Quins elements podríem utilitzar per a la nostra situació ?

Sessió 4 :

Objectius lingüístics : - reforçar uns continguts lingüístics ja vistos a principi d'any i normalment adquirits : vocabulari de la classe, present de l'indicatiu d'alguns verbs bàsics, les xifres...

Objectius metodològics : - transposar i adaptar les nocions de les sessions 2 i 3 per redactar junts una carta de presentació de la classe.

Els alumnes, per dos, van haver de redactar lliurement una carta que presentava la classe. En un segon temps, es van posar les idees en comú. La lectura progressiva del treball de cada grup va permetre d'operar una selecció de les frases que agradaven més al més gran nombre. Un alumne designat anava copiant el que li dictaven. La correcció col·lectiva dels errors va permetre tornar sobre algunes nocions lingüístiques mal adquirides. Per fi, un alumne designat per la classe va copiar la carta al net, mentre els altres la copiaven al quadern per que en quedi una traça per tothom. Per acabar, cada alumne va enganxar la seva fotografia a la segona pàgina de la carta.

3) Seqüència II : La carta individual.

Objectius generals : - ser capaç de redactar una carta de manera individual i autònoma.

Tot i esperant la resposta dels nostres corresponals, per no perdre temps i sobretot per conservar un cert dinamisme, es va decidir començar a redactar una carta individual en la qual els alumnes es podien lliurar més fàcilment i sobretot més lliure en quant a la forma i l'organització (menys dirigisme del professor).

Però, els problemes en aquesta etapa van ser, de nou, les dificultats per l'ensenyant de conservar un cert control i deixar al mateix temps als alumnes el caràcter íntim i personal de la carta individual.

A partir del que els alumnes mateixos tenien ganes de demanar i saber dels corresponsals (desig de conèixer l'aspecte físic, on viuen, el que fan, el que els agrada...) es van realitzar les sessions següents :

Sessió 1 :

Objectius lingüístics : - adquirir el vocabulari de la família i dels animals domèstics i l'ús dels possessius.

Es van aprofitar els coneixements dels alumnes que ja havien fet dos anys de català per organitzar la classe de manera diferent i per que no tinguin la impressió de tornar fer les mateixes coses. Així, aquests alumnes van fer la classe, cadascú presentant la seva família i fent un pregunta per tal de fer participar els principiants.

Sessió 2 :

Objectius lingüístics : - adquirir el vocabulari dels esports i l'ús de l'estructura "m'agrada / no m'agrada" i repassar els possessius.

La sessió es va organitzar de la mateixa manera, intentant implicar el més possible els que ja tenien els coneixements i fer participar el més possible els principiants.

Sessió 3 :

Objectius metodològics : - redactar la carta individual.

Objectius lingüístics : - utilitzar les adquisicions de les sessions 1 i 2.

A partir de les necessitats dels alumnes es va poder tornar a unes adquisicions de principi d'any, com la utilització d'alguns verbs imprescindibles (ésser, tenir, haver...), l'ús dels pronoms interrogatius (com ? on ? qui ? què ?...).

Els alumnes sabien presentar-se a l'oral, però l'escriptura va posar unes quantes dificultats, particularment confusions de persones i de temps verbals, unes dificultats a utilitzar els possessius correctament.

És durant aquesta preparació que vam rebre les cartes dels corresponsals. Ja havien escollit un corresposnal i cada alumne va rebre la seva carta en un sobre individual portant el nom del destinatari. L'entusiasme va ser molt fort augmentat segurament pel caràcter íntim de la resposta.

La redacció de la nostra resposta va donar lloc a la utilització de tot el que s'havia preparat precedentment, i el treball va ser fet amb entusiasme.

4) Seqüència III : La visita.

Objectius generals : - Preparar la vinguda dels nostres corresponsals.

Dues visites eren previstes :

- la nostra visita a Banyoles el 06 d'abril.
- la vinguda dels nostres corresponsals a Sant Esteve el 14 d'abril.

La data de la vinguda dels corresponsals s'apropava i doncs es va decidir preparar un treball per presentar Sant Esteve i el nostre col·legi.

Sessió 1 i 2 :

Objectius culturals : - descobrir i conèixer el seu propi medi.

Objectius lingüístics : - adquirir tot un vocabulari lligat al medi (el poble, els magatzems...), ser capaç de descriure un lloc.

A partir de documents autèntics portats a classe i posats a disposició dels alumnes (prospectes, plànols, llibres, guies turístiques...), es va decidir presentar diversos temes :

- Els horaris i les disciplines ensenyades al col·legi.
- L'establiment (edificis...).
- El poble vell.
- Les estructures esportives del poble.

Es van constituir quatre grups. Aquesta activitat va donar lloc per certs grups a unes quantes recerques al CDI (utilització del fons documental i informàtic) o a prop de l'administració, dels professors, del personal i per d'altres a unes quantes recerques a fora de l'escola. Cada grup va triar la forma sota la qual volia fer la presentació : visita guiada de l'establiment, visita guiada del poble, seguiment d'alguns cursos...

La manca de temps i sobretot factors exteriors imprevistos (vagues) han impedit de moment de dur a terme la seqüència. En efecte, tres setmanes de cursos han estat anulades, el que representa un lapse de temps i una perdua de treball bastant important amb una hora de català setmanal.

Era previst elaborar una mena de "planing" amb les diferents activitats de la diada i la repartició de les diverses tasques per cada grup.

5) L'avaluació final i autoavaluació :

	DISCIPLINA					Mobilitat
	Xerra	Activitats paràsites	Respecte de les consignes	Respecte de l'altre	Presa en compte de les remarques	
Romà	2	1	2	2	2	2
Alexandrina	1	0	2	2	2	2
Maria-clara	2	1	2	2	2	1
Mandy	2	2	1	2	1	0
Sílvia	2	1	2	2	2	1
Letícia	1	0	2	2	2	2
Aurèlia	1	0	2	2	2	2
Clara	1	0	2	2	2	1
Fani	2	0	2	2	2	2
Júlia	2	1	2	2	2	1
Elòdia	1	0	2	2	2	1
Júlia	2	1	2	2	2	2
Lisa	1	0	2	2	2	2

Globalment, el projecte ha afavorit les xerradisses i discussions paral·lels, però queden sovint lligades al tema de l'intercanvi o a les activitats proposades. Hi ha hagut progressos per alguns alumnes al nivell del respecte de les consignes particularment per la redacció de les cartes. De fet, l'evolució més notable és en quant a la mobilitat. En efecte, les diverses activitats han afavorit els desplaçaments dins la classe i els alumnes temen menys de canviar de lloc o d'aixecar-se per anar a treballar amb un altre company...

	PARTICIPACIÓ								
	TREBALL ORAL				TREBALL ESCRIT				
	Intervencions orals		Preses d'iniciativa		A classe		A casa		
	Esponatànies	Sol·licitades	Esponatànies	Sol·licitades	S'hi posa dificilment	S'hi posa de seguit	Treball no fet	Treball just fet	Treball aplicat
Romà	2	1	2	1	0	2	0	1	1
Alexandrina	1	1	2	1	0	2	0	0	2
Maria-clara	2	1	2	1	0	2	0	1	2
Mandy	0	1	0	1	1	0	1	1	0
Sílvia	1	1	1	1	0	2	0	1	1
Letícia	2	1	2	1	0	2	0	0	2
Aurèlia	2	1	2	1	0	2	0	0	2
Clara	2	1	2	1	0	2	0	0	2
Fani	2	1	2	1	0	2	0	0	2
Júlia	1	1	2	1	0	2	0	0	2
Elòdia	1	1	1	1	0	2	0	0	2
Júlia	2	1	2	1	0	2	0	1	2
Lisa	2	1	2	1	0	2	0	0	2

Al nivell de les activitats orals es pot notar una forta participació i presa d'iniciativa espontànies favoritzada per la llibertat donada en certs exercicis i la presa de decisió col·lectiva que obliga tothom a expressar-se (fase de negociació, discusions de preparació de les visites...). Alguns alumnes tenen encara dificultats per expressar-se lliurement, prendre la paraula i donar la seva opinió o les seves propostes, però alguns ho fan més fàcilment a l'oral i d'altres per escrit. En quant a les activitats escrites, els alumnes tenen menys dificultats a posar-se al treball sobretot quan es tracta de fer cartes : reaccions paradoxals quan es pensa que sovint l'escriptura i la redacció constitueixen un obstacle major i un bloqueig pels alumnes. Per la majoritat dels alumnes el treball és generalment aplicat que sigui a casa o a classe.

	OBSERVACIONS COMPLEMENTÀRIES I APRECIACIONS GENERALS
Romà	Alumne molt actiu i participatiu. L'interès pel projecte, un comportament voluntari i molts esforços han permès progressos evidents i sobretot un benestar al si del grup. Bona relació amb els altres i amb el professor.
Alexandrina	Alumna encara massa reservada però amb molta voluntat. Poca participació en les activitats orals però expressa més fàcilment la seva opinió a l'escrit. Alumna agradable.
Maria-clara	Necessita sempre moltes explicacions però progressos evidents tant a l'oral com a l'escrit. Actitud participativa i simpàtica.
Mandy	Sempre molt absentisme i actitud refractari a l'ensenyament i a l'ensenyant.
Sílvia	Alumna que es posa més fàcilment al treball però la participació queda molt feble, poc dinamisme.
Letícia	Alumna que s'implica i s'interessa, s'expressa més fàcilment. Bona relació.
Aurèlia	Alumna que participa més : activa i de bon caràcter.
Clara	Excelent alumna, implicada en el projecte. Però sempre relació de força amb el professor.
Fani	Bona alumna. Molt bona participació. Comportament agradable.
Júlia	Treball seriós i correcte amb bones preses d'iniciatives, però poca participació oral.
Elòdia	Alumna molt reservada, però hi ha implicació i treball seriós. Bona relació.
Júlia	Bona participació i implicació en el projecte amb bones iniciatives. El seu interès i la seva voluntat han permès progressos al nivell del treball escrit. Dinàmica i simpàtica.
Lisa	Bona alumna. Participació i expressió es fan més fàcilment. Bones idees i iniciatives. Comportament sempre agradable.

De manera general, els alumnes s'han implicat en el projecte i han demostrat interès i molta voluntat. Aquesta actitud participativa i activa ha permès molts progressos al nivell lingüístic, però també al nivell relacional. Si alguns alumnes tenen encara reserves per expressar-se oralment, donar una opinió o prendre la paraula..., no cal perdre de vista que cada individu té la seva personalitat i un comportament que li és propi. No necessita forçosament exterioritzar-se. El projecte és una estratègia que ha de donar a cadascú la possibilitat de participar a la seva manera i aprofitar així la complementaritat dels alumnes.

En el marc d'una autoavaluació s'ha demanat als alumnes d'apreciar el seu nivell, el seu treball i el seu comportament d'ençà de l'elaboració del projecte d'intercanvi i les seves opinions i apreciacions sobre el projecte mateix.

Exemple :

AUTOAVALUACIÓ	<u>A partir del projecte d'intercanvi escolar</u>
El meu nivell :	
El meu treball :	
El meu comportament :	
La meva opinió o les meves impressions sobre el projecte d'intercanvi escolar :	
Altra cosa que voldria que el professor sàpiga :	

Majoritàriament, el projecte ha interessat els alumnes i aprecien diversos aspectes de l'intercanvi, aspectes que corresponen de fet a certs objectius del professor com l'autenticitat de la comunicació o l'interès de conèixer d'altres adolescents...Fins i tot alguns han fet propostes de millora.

Alguns malgrat les explicacions del professor no han entès el que es demanava.

- Certs alumnes diuen que el seu nivell ha baixat perquè l'últim deure era una mica més difícil que els altres i les notes han baixat però no el nivell.
- Alguns parlen de les activitats de principi d'any i particularment de les nocions que s'havien tornat a veure (1er trimestre).
- Excepte un, tots els alumnes han parlat només del seu propi comportament i no de les relacions al si de la classe. Però, en efecte el quadre no donava aquest tipus de detalls.

Es trobarà doncs als annexos els treballs més significatius del conjunt de la classe.

V) *BALANÇ*

Encara que el projecte no hagi estat dut a terme, ha estat prou avançat per que es pugui valorar els efectes. De manera general, el projecte d'intercanvi escolar ha estat positiu sobre diversos aspectes.

Al nivell dels objectius relacionals :

- Si tots els alumnes no han mostrat la mateixa motivació (el que m'apareix normal en la mesura en què cadascú té la seva personalitat pròpia i doncs unes maneres diverses de reaccionar), tots s'han implicat realment en el projecte. Ha provocat un entusiasme i una motivació molt forta dels alumnes, sobretot a partir de la recepció de les cartes dels corresponsals i de la redacció de la carta individual : segurament perquè era el moment en el qual s'introduïa a classe un element real i concret prova d'un veritable projecte. La malfiança dels alumnes que no hi creien i que no veien arribar cap element concret durant la primera seqüència va deixar la plaça a l'entusiasme a partir de la segona seqüència en la qual tots els alumnes es van adonar que el projecte funcionava i no era una il·lusió. Aleshores, tenien menys dificultats a posar-se al treball i a participar. La fase de negociació abans d'engegar realment el projecte ha facilitat l'expressió de cadascú. El fet de deixar-los més llibertat de decisió i d'iniciativa ha suscitat una implicació més gran i un interès manifest que es pot notar a través dels treballs realitzats.
- Sembla que el projecte hagi jugat un paper de "ciment" entre els alumnes de la classe. Ha permès uns intercanvis i contactes al si de la classe entre els alumnes que han après a conèixer-se millor. El fet que el grup classe sigui implicat en un mateix projecte ha donat la possibilitat a cada individu d'aquest grup d'expressar-se i ésser reconegut a través el seu treball i les seves idees. Existeix ara un veritable grup.
- Per fi, l'ambient general de la classe se n'ha trobat modificat. En efecte, l'ambient és més reposat i amè. El silenci i la passivitat sovint pesats pel professor ha deixat la plaça a l'activitat, la comunicació : ara ens podem permetre de riure junts ! Les relacions entre els alumnes i amb el professor s'han millorat.

Al nivell dels objectius lingüístics i culturals :

- Globalment, sembla que hagin estat assolits. L'intercanvi ha estat l'ocasió d'incloure tots els alumnes i sobretot el treball ha estat benèfic per tots, sigui quin sigui el nivell. El treball individual ha deixat la possibilitat a cadascú de treballar segons el seu ritme i el seu nivell. Les activitats col·lectives amb la participació activa dels alumnes que ja havien fet dos anys de català han permès als principiants de progressar molt ràpidament sense que els altres siguin penalitzats. El caràcter lúdic ha afavorit l'expressió de certs alumnes en dificultat : manera d'existir i prendre consciència dels seus progressos. Tots han pogut consolidar certs coneixements, tant a l'escrit com a l'oral (saber presentar-se, descriure el seu medi...) i repassar uns sabers gramaticals que podran utilitzar concretament al moment de les diferents visites. Així Es trobaran confrontats a la realitat lingüística i cultural amb totes les seves dificultats.

Al contrari, és important de notar el fracàs de l'estratègia adoptada per una alumna : Mandy. L'absentisme molt fort d'aquesta alumna ha impedit la seva participació activa i la seva implicació en el projecte. El seu retorn al bell mig del projecte ja ben avançat ha dificultat la seva integració ; integració que els altres alumnes es refusaven a acordar-li. En efecte, alguns alumnes han tingut reaccions vives : per què fer esforços per algú que no en fa ? Però tota esperança no és perduda puix que ha intentat de redactar una carta per a un corresponsal i participarà a la visita que hem previst a Banyoles.

Em sembla important de parar un moment sobre el desenrotllament de la seqüència I. Els alumnes durant la fase de negociació havien triat la correspondència com a eina de comunicació i amb aquesta seqüència s'havia d'engegar el treball. Però els objectius i doncs la utilitat de preparar aquesta correspondència apareixien clars pel professor i no ho eren tant pels alumnes. En efecte, els alumnes no han percebut el lligam entre el treball sobre els diferents tipus de cartes, l'estructura de la carta i l'intercanvi. Fins i tot una alumna m'ha demanat per què es feia això, per què s'havia de llegir totes aquestes cartes ? De fet, jo no havia donat tots els elements d'explicació i hauria calgut anunciar clarament que aquest treball havia d'ajudar-nos a redactar la nostra primera carta i així demostrar la seva necessitat i utilitat. Això ha estat evident pels alumnes un cop arribats a la fase de redacció. M'apareix ara imprescindible de donar els objectius de manera clara i explícita, fins i tot si a vegades són explicacions que semblen evidents.

Pel professor, aquesta experiència ha estat molt benèfica i ha permès una reflexió crítica sobre el propi ensenyament. En efecte, l'elaboració d'un projecte no va sense concessions de cada partit. L'intercanvi escolar amb correspondència escrita ocasiona uns certs canvis dins la vida de la classe i certes adaptacions en el projecte pedagògic del professor. El ritme se'n troba modificat i pot ésser molt variable : situacions a vegades difícils a acceptar. D'altra banda, ja hem notat les dificultats pel professor de conservar la gestió de la classe, un cert control i al mateix temps de deixar als alumnes un màxim de llibertat i d'iniciativa. Trobar un equilibri entre el principi de plaer pels alumnes, les exigències de l'ensenyant i la realitat resulta molt difícil i perillós. Però aquestes concessions i dificultats en valen veritablement la pena.

Les recerques efectuades per elaborar aquesta experiència i aquesta memòria m'han donat la possibilitat de tenir uns coneixements i unes reflexions més aprofundides sobre l'adolescent i el seu comportament. M'ha permès de modificar la meua manera de fer, d'ajustar el meu comportament i les meves reaccions. El projecte m'ha donat la possibilitat d'establir relacions diferents i potser més profundes amb els meus alumnes i desenvolupar tota una estratègia pedagògica centrada en l'adolescent.

Al nivell d'organització pura, certs aspectes han de ser modificats i millorats.

- La gestió del temps : Un intercanvi demana molt de temps de preparació sense tenir en compte els imprevistos, particularment el tràmit del correu a vegades tan aleatori. Cal preveure que comenci des del principi d'any i que formi part integral de la progressió pedagògica elaborada pel professor amb molta cura de tenir un bon equilibri entre el temps reservat als aprenentatges i el temps reservat a la realització del projecte mateix.

- La necessitat de coordinació : Un intercanvi suposa també concertació, discució i accords de cooperació entre els diferents responsables. No ha estat realment el cas per nosaltres i la manca de coordinació i d'organització ens ha valgut algunes dificultats com el correu que es creua o les respostes individuals dels corresponsals a la nostra carta col·lectiva...
- Els imprevistos : el professor ha de tenir tota una sèrie de recursos de substitució en cas de fracàs i ha de poder respondre a qualsevol tipus de situació a qualsevol moment.

CONCLUSIÓ

Per una qüestió de dates ha estat impossible d'explotar aquí el viatge i retre compte dels seus efectes. Però s'han posat moltes esperances en aquestes diverses visites, pensant que el comportament dels alumnes se'n trobarà profundament modificat i que tindran efectes positius i interessants.

Em sembla haver trobat en el mètode de projecte una eina molt interessant per donar als aprenentatges un seguiment organitzat que tinguin sentit i utilitat per als alumnes i doncs que sucitin un interès i una més gran motivació. La solució d'intercanvi escolar basat essencialment sobre la correspondència ha permès un ensenyament actiu i comunicatiu del català.

En aquests dobles aspectes, l'estratègia elaborada ha estat molt positiva.

Però d'altres vies haurien pogut ser explotades particularment a través de les noves tecnologies. Internet amb el correu electrònic per exemple (solució que havia estat considerada al principi però que s'ha abandonat per problemes tècnics) ofereix possibilitats múltiples i contitueix una eina segurament mobilitzadora de moltes energies i motivacions.

L'aspecte interdisciplinari hauria pogut ésser explotat i hauria estat molt més enriquidor. En efecte, s'haurien pogut tractar certes nocions geogràfiques o històriques, la situació de Banyoles o el propi medi amb l'ajuda del professor d'història-geografia o els diferents tipus de cartes, la seva estructura i la redacció amb l'ajuda del professor de francès.

Sembla doncs que l'organització dels aprenentatges amb uns objectius clars i pràctics motivi fortament els alumnes que en perceben més bé el sentit i torni a l'ensenyament de les llengües el seu caràter actiu i participatiu que hauria de tenir sempre.

Certs teòrics denuncien, en els límits de la pedagogia del projecte, la concepció massa utilitarista de les disciplines escolars. Així, segons ells, és necessari donar sentit als aprenentatges però sense forçosament respondre a la pregunta "A què serveix?".

Però l'objectiu principal de l'ensenyament del català, com per tota llengua, és justament de permetre als alumnes de prendre consciència de la seva utilitat, és a dir comunicar : raó essencial, però no exclusiva, de l'aprenentatge d'una llengua.

BIBLIOGRAFIA

- BERBAUM Jean. L'action pédagogique dans l'enseignement du second degré. Bibliothèque pédagogique Fernand Nathan, Editions Fernand Nathan, 1971.
- CROIZIER Monique. Motivation, projet personnel, apprentissages. Collection Pédagogies, ESF éditeur, 1993.
- FIOCES. Les échanges scolaires : leur rôle dans l'éducation. Fédération Internationale des Organisations de Correspondances et d'Echange Scolaire, 1981.
- GAYET Daniel. Modèles éducatifs & relations pédagogiques, Armand Colin éditeur, 1995.
- (de) LA GARENDERIE Antoine. La motivation : son éveil, son développement. Editions du Centurion, 1991.
- LE GALL Andre. Caractérogie des enfants et des adolescents, à l'usage des Parents et des Educateurs, Presses Universitaires de France, 1961
- LEIF Joseph – DELAY Jean. Psychologie et Education. Tome II : L'adolescent. Editions Fernand Nathan, 1968.
- QUÉVREUX Mireille. La pédagogie du projet. Article rédigé à partir du mémoire de Claire CWILINSKI PE2 1995-1996.

ANNEXOS